

Eg tori ikki annað enn at stilla upp

Eyðun Joensen, sálarfrøðingur, hevur seinastu fyra árin umboðað Javnaðarflokkinn í skúlaráði Tórshavnar býráðs. Hann greiðir her frá arbeiðinum í skúlaráðnum í seinasta valskeiði, og hvat hann heldur verður umráðandi at arbeiða við tey komandi árin.

Skúlaráðið er í mun til aðrar býráðsnevndir sjálvsstøðugt og beinleiðis valt á býráðsvali og er leyst av býráðsmanningini, men skal saman við býráðnum sambært lögtingslóg fyri fólkaskúlan syrgja fyri, at børn og ung fáa holla undirvísing fult og heilt í tráð við endamál lógarinnar. Ábyrgðarokkið hjá skúlaráðnum fevnir eisini um framhaldsdeildina, serundirvísing, kvöld- og ungdomsskúlan.

Vanliga frættist lítið um, hvørjum skúlaráðini arbeiða við, og hvat tey avrika.

— Tað má so verða, av tí at ein stórtur partur av virkseminum fevnir um persónsmál. Fundirnir í skúlaráðnum eru tí ikki almennir, og limirnir í ráðnum hava tagnarskyldu.

Sum feroyingar hava vit bert ta einu grundlógarskylduna, nevniliga undirvísingarskyldu í sjei ár. Skúlaráðið hevur umsjón við, at børnini alt eftir fortreytum lúka hesa skyldu, annaðhvørt heimin (sum í nærum øllum førum) gera brúk av skúlum felagsins ella ikki. Eitt nú hevur skúlaráðið umsjón við 7. floks royndunum, eins og eftirlit er við fráveru næminganna.

Tað hendir seg eisini, at klagad verður um undirvísingina, til dømis tí lærarar ikki eru í skúla, og eisini í slíkum føri mugu vit taka støðu til, hvat gerast kann.

— Er skúlaráðið tá at sammeta við eina undirvísingarlógreglu?

— Nei, helst ikki. Tað stendur jú púra greitt longu í endamálsorðing fólkaskúlans, „at fólkaskúlin skal í sátt og vinnu við heimin hjálpa til at geva næmingunum eina kristna og siðalagsliga uppaling og fyrireika teir til at liva við og vera við... o.s.fr.“, og samvirkanarleiðin til tað góða eigur sjálvsagt altíð at verða roynd sum longest, men vit skulu samstundis minnst til, at Tórshavnar skúlaverk er ógvuliga umfatandi við umleið 3000 næmingum og umleið 200

næmingum, og tá so harafturat allir aðrir viðkomandi partar verða tiknir við, skuldu meira enn ríkilíggjandi verði til, at eitt skúlaráð fekk nakað at takast við fyri at tryggja lógarinnar bókstav um holla undirvísing av komandi ættarliðum, og vit hava so sanniliga eisini havt álvarsmál at drigist við hesi árin, mær hevur unnt at verði limur í Tórshavnar skúlaráði, sigur Eyðun Joensen.

Skúlagongdin á Hvitanesi

— Tað ber ikki til at nevna nøkur persónsmál, men eg kann nevna tvey stórmál, eftirsurn tey í øðrum sambandi frammanundan hava verið frammi í dagspressuni.

— Annað er spurningurin um skúlagongdina á Hvitanesi, har ein partur av foreldrunum ynskta, at børnini gingu allan grundskúlan (frá 1. til og við 7. flokk) á Hvitanesi, hóast gamli skúlabyggingurin har als ikki hevði hollis mogleikar fyri at tryggja næmingunum forsvarliga undirvísing í lærugreinum, sum teir elstu flokkarnir í grundskúlanum hava. Og tað ynskta tey, hóast spildurnýggjur skúli/skúlar við góðum hólifortreytum lógu rimiliga nær.

Persónliga eri eg avgjørt fyri smáum skúlum í nærumhvørvinum, men vit kunnu altso ikki samstundis góðtaka, at upp-vaksandi ættarlið verða forðað í at fáa gagn av teirri frægastu undirvísing, sum býðst, og serstakliga ikki, at ein hevur varhugan av, at privat vaksnamannaáhugamál ganga fram um framtíð skúlabarnanna.

Børn kunnu sjáldan verja egnu sakir sínar, og kann skúlaráðið her vera teimum ein verji upp á longri sikt, er skúlaráðsarbeiðið ikki til fánýtis.

Málsviðgerðin viðvíkjandi Hvitanesar skúla kendist long, strævin og við tíðini leiðilig, men tað

fleddi at vita sær eitt púra samt skúlaráð — uttan mun til floksbýti — aftan fyri hvørja telving og endaliga avgerðina, styttri sum upp á longri sikt børnunum til frama.

Nunnuskúlin yvirtikin

— Eitt annað stórmál, sum vit hava arbeitt nógv við, er yvirtaka av nunnuskúlanum um eini 10 ár.

Mær vitandi er tað ikki — sum sagt frá í bløðunum — Tórshavnar kommununa, sum av sínum eitingum hevur ynskt at yvirtaka henda privata skúla, men systurnar hava sjálvar ynskt, at verða loystar úr hesum virkseminum, av teirri einfaldu orsök, at tær, sum enn starvast við undirvísingina, eru við at eldast, samstundis sum illa gongst at seta ungar nunnur við í skúlans virksemi.

Bæði býráðið og skúlaráðið eru nunnunum takksom fyri tað sjálvboðna arbeiðið, sum tær í mong, mong ár hava útint við skúlanum, serstakliga í eini tíð, tá stórt trot var á skúlum í býnum. Tað er rimiligt at taka yvir, nunnurnar vilja gevast. Mær kunnugt er endurgjaldið fyri skúlabyggingin longu væi í gongd, og býráðið figgjir eisini rakstur in av skúlanum, samstundis sum tryggjað er systrunum, at skúlin fram til formellu yvirtøkuna kann verða ríkin í teirra anda og undir teirra umsjón.

Skúlin er privatskúli, og lærarnir eru gjøgnum tíðina settir uttan ávirkning skúlaráðsins. Hvussu verður við hesum, tá

nunnurnar gevast, tykist í løtuni um at verða avgreitt á fult forsvarligan hátt.

Var spurningurin viðgjörður við kyniskum rationaliseringseigum, bar væl til at vísa málið frá sær sum óviðkomandi, serstakliga tá hugsað verður um, at miðbýarokkið við minkandi barnatali er fyri viðvíkjandi skúlahølum, samstundis sum útjaðarokjunum tórvor lokalskúlar, men har eru altso mannalagnur, søga og tradítión við í myndini, og so ber illa til eindaleyst at brúka einfaldan bókhaldslógikk.

Fleiri lokalskúlar

— Hvørjar uppgávur eigur skúlaráðið at átaka sær nú?

— Fyrst og fremst liggur sjálvsagt at nevna eitt natúrligt framhald av tí virkseminum, sum eitt og hvørt skúlaráð sambært lógarinnar anda eigur at virka eftir.

Av meira lokalum og ítekilgum spurningum hevur ein sjálvsagt gjørt sær ávísar hugsanir í valskedinum og kanska serstakliga nú, gerast skal upp, og listast skal fram eftir yvir eitt arbeiðsskeið, har eg kanska sjálvur ikki verði við.

Sum býurin hevur ment seg hesi seinastu árin, og skjótt mennist, er lítil ívi um, at tað heilt skjótt gerst eitt beinleiðis fólkakrav at fáa smáar lokalskúlar afturat í teimum nýggju býlingunum, sum stanga seg upp langt burtur frá verandi skúlamøguleikum. Her verður í fyrstu syftu hugsað um úti í Havnardali og í ovara Ternaryggi/Undir Brúnni og í sambandi við ta bygging, sum ætlanin er at fara víðari fram har í løtuni.

Skúlabyggingar kosta nógv, men máti skal vera við, og hóast undanfarnir býarmyndugleikar ivaleyst í bestu ætlan hava bygt Eysturskúlan so stóran, sum hann er, hugsi eg ikki, at tað í longdini fer at vera til at frakta smábørn longri og longri veg hagar.

Eftir míni meting slepst ikki undan skúlum í útjaðaraokjunum, men fyri tann skuld kunnu stóru miðstaðarskúlarnir í miðbýnum taka sær av framhaldsdeildarundirvísingini frá komandi útjaðara-skúlum.

Foreldur mugu hava trygd fyri, at børnini fara væl til og frá skúla

Skúlaferkið má samskipast

— Eitt annað mál, sum hevur verið frammi í skúlaráðnum, men enn ikki hevur funnið nakra loysn, er ein betri samskipan av tí stóra skúla-verkinum í býnum, kvöld- og ungdomsundirvísingin iroknað. Møguliga skuldi tað verði ein yvirskúlastjóri. Talan er ikki um at skipa eitt kostnaðarmikið embætti, men skúlaokkið er so mikið stórt, fjølbroytt og kanska eisini flekt, at býurin á tí skúlagiga økinum sum heild hevði verið betur fyri við einum slíkum støvni at samskipa málini og arbeiðt tey ávægis til endaliga politiska stóðutakan hjá skúlaráðnum. Tí, sum er, tykir mær skúlaráðið og ikki minst formanni tess saman við skrivaranum ikki sørt ovbyrjaðir av praktiskum arbeiði, sum aðrastaðni í roynd og veru er embætis-arbeiði hjá einum skúlastjóra.

Asannast skal, at eg sjálvur higtartil ikki havi havt tikið nógv væl undir við eini slíkari hugsan, men samstundis eri eg ikki bangin fyri at hava broytt støðu.

Stað at vera uttanfyri skúlatíð

— Eitt triðja mál, sum eg meti ógvuliga týðandi, er, at kunna veita foreldrunum økta trygd fyri, at børnini eru væl farin til og frá skúla og ikki minst í millumtímum og í teimum tímum, sum útiarbeiðandi foreldur ikki kunnu vera um tey. Í hesum sambandi verður hugsað um, at mong foreldur hava fult dagsarbeiði, samstundis sum skúlabørn teirra bert hava partvisan skúlaarbeiðs dag, og tað er einki dulsmál, at nógv hava heilt stórar trupulleikar

av at fáa herbergjað børnunum fyri skúlatíð, í millumtímum og aftan skúlatíð, aðrenn arbeiðsdagurin hjá foreldrunum er lokin, og heimíð er opið.

Í øðrum londum hava tey fritíðarheim við serstøkum fritíðarpedagogum at taka sær av børnunum. Ein slík skipan er eisini hósikil í konstantreimum íbúðarokjum við veggustovu, barnagarði og skúla, fritíðarheimi og ungdomsskúlabba, alt samalt í nánd av hvørjum øðrum. Mn her hjá okkum eru víðurskiptini kortini ov smá og spjadd til, at slíkt ber til at gera fyri ein rimiligan pening.

Tískil eiga her hjá okkum móguleikarnir at verða kannaðir fyri at samansjóða hetta virksemin við sjálvar fólkaskúlarnar, sjálvsagt bara har plássíð loyvir tí.

Har, sum móguleiki er fyri tí, átti við góðum vilja at borið til at lónt skikkaðum fólk at ansa næmingum, sum eru á skúlanum í vanligari arbeiðstíð, men sum kortini ikki eru til tíma. Her er als ikki talan um bera ansing, men børnini kunnu fingið hjálp til eitt nú at gera skúlatíng, so tey heimafturkominu kundu luttikið fult og heilt í tí annars avmarkaða familjúlívunum, sum nútíðin tianverri í mongum føri hevur avmarkað tað til. Hetta seinasta havi eg ikki einsamallur funnið uppá, men tað tykist vera ein meira og meira vanlig hugsan millum politikarar í øllum flokkum, og sum avgjørt er nakað at virka víðari fyri hjá einum komandi skúlaráði. Hóast ikki beinleiðis nevnt í lógini, meti eg, at málið kann fatast at hoyra inn undir okkið hjá skúlaráðnum, nevniliga at virka fyri tryggum og hollum undirvísingarskúlam.